

Plan van Aanpak Blended Learning

gebaseerd op het rapport Blend it & Share it
van de werkgroep Onderwijsvernieuwing / Blended Learning

Februari 2016

Inleiding

In oktober 2015 bracht de Werkgroep Onderwijsvernieuwing/Blended Learning haar advies uit over de implementatie van blended curricula binnen de Universiteit van Amsterdam. Het rapport is vervolgens binnen de UvA verspreid en aan de academische gemeenschap voorgelegd voor commentaar. Op het rapport is uitgebreid gereageerd. De werkgroep heeft in december een reactie en een reflectie op deze commentaren gegeven. Het adviesrapport is vervolgens uitgebracht als een UvA-white paper.

Het adviesrapport *Blend it & Share it* bevat een groot aantal aanbevelingen voor de UvA en haar faculteiten. De rector heeft de werkgroep gevraagd een Plan van Aanpak te schrijven waarin wordt aangegeven hoe deze aanbevelingen kunnen worden geïmplementeerd.

Kern van het advies

De kern van het advies behelst de ontwikkeling van een duurzame infrastructuur op centraal en decentraal niveau voor de ontwikkeling van onderwijsvernieuwing/blended learning. Deze duurzame infrastructuur biedt individuele faculteiten/afdelingen ondersteuning bij de ontwikkeling van een eigen onderwijsstrategie. Het gaat nadrukkelijk niet om het stimuleren/faciliteren van individuele ICTO-projecten. Uit verschillende reacties op het rapport kwam de zorg naar voren dat het huidige offline onderwijs zal worden vervangen door online onderwijs. Dit is nadrukkelijk niet de inzet van de werkgroep. De werkgroep stelt dat het activerende en verdiepende leren centraal dient te staan in het onderwijs en dat een goede combinatie van offline en online leeractiviteiten meer mogelijkheden biedt om dit te realiseren. In de bijlage zijn de aanbevelingen kort samengevat.¹

Een belangrijk vertrekpunt in het adviesrapport is de onderwijskundige uitdaging in het onderwijs binnen de UvA. Blended learning is geen technologie en geen doel op zich. De primaire vraag is hoe nieuwe combinaties van online en offline leeractiviteiten een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de kwaliteit,

---

¹ Niet alle aanbevelingen uit het rapport komen in dit Plan van Aanpak aan de orde. De in dit plan besproken vier onderdelen zijn naar ons oordeel de belangrijkste aanbevelingen om tot een duurzaam innovatief onderwijsbeleid te komen binnen de UvA.

flexibiliteit, toegankelijkheid en efficiency van het onderwijs. Het antwoord op deze onderwijsinhoudelijke vragen en de toepassingen verschillen per faculteit/afdeling, zowel in de mate waarin als de wijze waarop. Blended learningoplossingen zijn derhalve faculteit/afdeling-specifiek en hebben een eigen invulling en focus.

De nadruk op faculteit/afdeling-specifieke oplossingen betekent niet er geen gemeenschappelijke infrastructuur voor blended learning noodzakelijk is. Deze gemeenschappelijke infrastructuur omvat zowel de ontwikkeling en beheer van technische voorzieningen als de gemeenschappelijke ontwikkeling van expertise (technisch, onderwijskundig, organisatorisch) op het gebied van blended learning. Om deze reden wordt in het rapport een platform voor blended learning voorgesteld (zie punt 2).

Ons plan van aanpak bestaat uit vijf onderdelen:

1. ontwikkeling van facultaire strategieën blended learning;
2. ontwikkeling UvA-platform blended learning;
3. financiering van blended learning;
4. ontwikkeling beleid t.a.v. auteursrechten, contacturen en open educational resources.
5. Informatie-, communicatie en demonstratiesessies

Hieronder gaan we dieper in op de vijf onderdelen van het Plan van Aanpak.

1. Ontwikkeling facultaire strategie blended learning

De kern van het beleid t.a.v. blended learning vormen de facultaire strategieën blended learning. Faculteiten zijn het best in staat om de onderwijskundige uitdagingen aan te geven waarvoor zij zich gesteld zien.

Een belangrijk commentaar op het *Blend it & Share it*-rapport was dat nog onvoldoende concreet is gemaakt op welke wijze blended learning kan bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Om deze reden stelt de werkgroep voor de faculteiten (onderwijsdirecties) te bezoeken en aan de hand van concrete blended learning voorbeelden de mogelijkheden van blended learning te bespreken. In het adviesrapport wordt onderscheid gemaakt tussen een algemeen verdiepingsscenario en een verbredingsscenario. Binnen elk scenario worden drie specifieke thema's uitgewerkt:

Verdiepingsscenario's:

- Activerend leren. De focus ligt hier op actieve verwerking door meer interactie en feedback, bijvoorbeeld via een digitaal werkboek of de invoering van het flip-the-class-room principe waardoor ruimte ontstaat voor meer interactie tijdens het face-to-face onderwijs.
- Verdiepend leren. De focus ligt hier op diepere verwerking bijvoorbeeld door oefening via simulaties, of door invoering van het flip-the-class-room principe waardoor ruimte ontstaat voor meer verdieping tijdens het face-to-face onderwijs.
- Diversiteit en personalisering. De studentenpopulatie wordt meer divers (wat betreft voorkennis, niveau, en tempo van studeren). Dit gaat gepaard met een toenemende behoefte aan personalisering van het onderwijs. Om hieraan tegemoet te komen kunnen e-learning modules worden ontwikkeld om deficiënties weg te werken of om in een hoger tempo te kunnen studeren.

Verbreidingsscenario's:

- Internationalisering. Hier kan gedacht worden aan parallelle videocolleges in het Engels om een opleiding tweetalig aan te kunnen bieden of 'international classrooms' waarbij studenten vanaf verschillende locaties samen onderwijs volgen in een virtuele omgeving.
- Lifelong learning en differentiatie. Hierbij ligt voor de hand het ontwikkelen van digitaal onderwijsmateriaal dat niet alleen voor het reguliere onderwijs wordt gebruikt, maar ook voor online cursussen voor alumni en andere 'life-long learners'.
- Wervingsactiviteiten. Hier kan gedacht worden aan het inzetten van digitaal onderwijsmateriaal voor matching, proefstuderen, webklassen etc.

Op verzoek van faculteiten kunnen andere thema's worden uitgewerkt.

Naar aanleiding van deze presentatie zal aan de betreffende faculteit worden gevraagd een blended learningstrategie² te ontwikkelen die gericht is op de specifieke uitdagingen waarvoor de betreffende faculteit zich ziet gesteld. Voor de beschrijving van deze strategie zal een eenvoudig format worden opgesteld,

---

² Daarbij kan ook gedacht worden aan de inzet van MOOCs in het eigen onderwijs en formatief, tussentijds digitaal toetsen en Learning Analytics.

zodat alle relevante aspecten (organisatie, vereiste expertise, financiële middelen etc.) kunnen worden besproken.

Het doel van deze aanpak is vijfledig:

1. meer inzicht verschaffen in de mogelijkheden van blended learning t.b.v. eigen facultaire onderwijsvraagstukken;
2. ontwikkeling van UvA-brede blended learningstrategie op basis van facultaire strategieën;
3. meer inzicht verwerven in de wensen (technisch, onderwijskundig, organisatorisch, financieel) t.a.v. blended learning binnen de UvA;
4. meer inzicht krijgen in de aanwezige expertise op het gebied van blended learning die mogelijk met andere faculteiten kan worden gedeeld;
5. inzicht verwerven in de mogelijkheden tot samenwerking bij de ontwikkeling van nieuwe onderwijsproducten via het blended learning platform.

2. Ontwikkeling blended learning platform

Op dit moment ontbreekt een duidelijke regie, samenhang en overzicht van het beleid t.a.v. e-learning en/of blended learninginitiatieven. Verschillende beleidsinitiatieven lopen langs elkaar heen.

De werkgroep pleit in haar adviesrapport sterk voor het oprichten van een blended learningplatform. Het platform heeft primair een ondersteunende en regisserende rol bij de invoering van blended learninginitiatieven binnen de UvA. Tijdens de discussies over de aanbevelingen van ons rapport zijn alternatieve benamingen voor het platform gesuggereerd, zoals Centre for Teaching and Learning (CTL) of Teaching and Learning Network (TLN). Een CTL, zoals universiteiten in het buitenland dit vaak kennen, heeft een bredere scope dan blended learning, terwijl het karakter van een TLN te vrijblijvend is. Om deze reden pleiten wij voor een platform, dat enerzijds moet worden voorgesteld als een virtuele plek waar kennis en best practices verder worden ontwikkeld en gedeeld en anderzijds als een netwerk van betrokken mensen zoals blended learningcoördinatoren, gebruikers en experts. Het platform is geen beleidsvormend of strategiebepalend orgaan. De functies van het platform zijn:

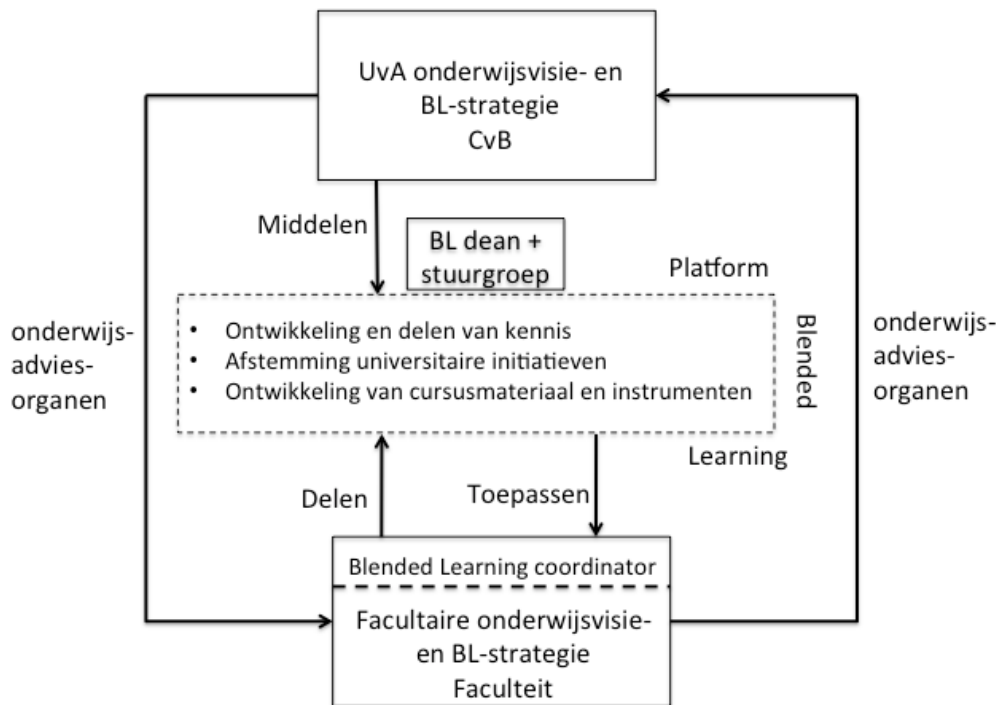
- samenbrengen, ontwikkeling en delen van multidisciplinaire kennis en ervaringen (best practices);

- afstemming van facultaire initiatieven op het gebied van blended learning en aanverwante ontwikkelingen (bijv. digitaal toetsen, learning analytics, e-learningplatforms);
- gezamenlijke ontwikkeling en delen van cursusmateriaal en instrumenten en ontwerpen.

Om dit platform op te tuigen en levend te houden stellen wij voor een 'dean of blended learning' aan te stellen. Onder zijn/haar regie vallen ook de ontwikkeling en de onderlinge afstemming van diverse faciliteiten en voorzieningen (bijv. opname studio's, faciliteiten digitaal toetsen, learning analytics). Tenslotte kan de dean een belangrijke coördinerende rol spelen bij de ontwikkeling van de UvA-informatiestrategie en de digitalisering van onderwijs-administratieve processen. Het platform wordt aangestuurd door een stuurgroep die wordt voorgezeten door de dean.

Voor de ontwikkeling van een dergelijk platform en de aanstelling van een dean of blended learning zullen structureel middelen beschikbaar moeten worden gesteld. Er zal een apart Plan van Aanpak voor de ontwikkeling van het platform worden geschreven. Wij stellen voor deze blended learninginfrastructuur in eerste instantie voor een periode van vijf jaar op te tuigen en hierna goed te evalueren. In het onderstaande schema wordt de positie binnen de UvA schematisch voorgesteld:

Figuur 1: Positie Platform Blended Learning binnen de UvA

3. Financiering Blended Learning

Het toepassen van blended learningoplossingen is geen vrijblijvende zaak. In ons adviesrapport hebben we aangegeven dat de huidige wijze van financiering van individuele ICTO-projecten tot op heden niet heeft geleid tot een brede, samenhangende en efficiënte diffusie van blended learning binnen de UvA. De financiering van de huidige ICTO-projecten zal moeten worden afgebouwd. Deze middelen komen geleidelijk aan beschikbaar voor de financiering van blended learning.

De werkgroep stelt een andere wijze van financiering voor die enerzijds recht doet aan de specifieke onderwijskundige uitdagingen van faculteiten en anderzijds de nadruk legt op het belang van samenhang, samenwerking en afstemming tussen faculteiten. De belangrijkste componenten die moet worden gefinancierd zijn:

- facultaire blended learning strategie;
- coördinator blended learning;
- platform blended learning;
- dean blended learning;

Inkomsten (x1000)

Uitgaven (x1000)

Huidig ICTO budget	300	Facultaire coördinatoren blended learning	700
Grassroot projecten	-40	Dean blended learning (0,5 FTE)	70
Voorinvesteringen Studievoorschot	2.000	Blended learning platform	100
		Facultaire BL strategieën	1.390
Totaal	2.260	Totaal	2.260

Toelichting

- In het voorstel worden twee financieringsbronnen voorgesteld, t.w. middelen huidige ICTO-projecten (k€300 van in totaal k€600) en middelen voorinvesteringen studievoorschot (2 mln van in totaal 4 mln).³
- De financiering van relatief kleine grassroot projecten blijft bestaan.
- Voor de financiering van de facultaire blended learningstrategieën is max. k€1.390 beschikbaar. Verdeling van deze gelden vindt plaats naar rato van aantal studenten per faculteit en het matchingprincipe. De naar rato-verdeling maximeert het bedrag per faculteit. Het matchingprincipe wordt toegepast op basis van de blended learningstrategie. Voorbeeld: een faculteit heeft op basis van naar rato-verdeling recht op k€200. Indien deze faculteit vanuit blended learningstrategie een voorstel indient van k€200, dan zal dit met eenzelfde bedrag worden gematched vanuit de eigen middelen van de faculteit.
- De BL-coördinator vormt een structurele component in de financiering van blended learning, d.w.z. de faculteiten ontvangen jaarlijks een vast bedrag voor de financiering van de BL-coördinator. Dit is bij voorkeur een senior docent (niveau SKO) met veel affiniteit en kennis van blended learning. Het kan ook een nieuw aan te trekken specialist op het gebied van blended learning zijn. Deze coördinator draagt zorg voor de afstemming

---

³ We realiseren ons dat voor de aanwending van deze middelen instemming vereist is van de universitaire medezeggenschapsraden.

en ondersteuning van initiatieven binnen de faculteit/afdeling en tussen centrale en decentrale initiatieven.

- Het oprichten van een blended learning platform en het aanstellen van een dean of blended learning vormen een indirecte vorm van financiële ondersteuning van de faculteit bij de ontwikkeling en implementatie van blended learning. De productie van online cursusmateriaal kenmerkt zich door relatief hoge initiële kosten en relatief lage marginale kosten (kosten voor hergebruik en distributie zijn zeer gering). Om deze reden verdient het aanbeveling samenwerking tussen faculteiten en opleidingen via het platform bij de productie van online cursusmateriaal te stimuleren. Veel opleidingen hebben bijvoorbeeld cursussen Inleiding Statistiek. Gezamenlijk ontwikkeling van e-modules statistiek (en/of inkoop ervan) kunnen belangrijke kostenvoordelen opleveren.

4. Specifieke werkgroepen voor contacturen en open educational resources

In ons adviesrapport zijn enkele belangrijke vragen gesteld, maar niet beantwoord. Deze vragen keren telkens terug bij discussies over blended learning. Een belangrijke, vaak terugkerende kwestie betreft de auteursrechtelijke implicaties voor producenten van online cursusmateriaal. Daarnaast stellen wij voor twee advieswerkgroepen in te stellen:

1. Werkgroep contacturen. Er loopt al langere tijd een uitgebreide discussie over het begrip contactuur, o.a. tussen het ministerie OCW en het hoger onderwijs. Met het gebruik van online interactiemogelijkheden neemt de interactie tussen docent en student naar verwachting eerder toe dan af. Dit is onder andere het geval bij de flipped classroom-aanpak. Aan de omschrijving van het begrip contactuur en de normering ervan is uitgebreid onderzoek vooraf gegaan. De werkgroep zal moeten worden gevraagd hoe het totaal aan interacties (online en offline) tussen studenten en docent zich verhoudt tot de huidige opvattingen over en normering van het contactuur. De werkgroep zal voornamelijk moeten bestaan onderwijskundige onderzoekers, docenten en studenten.
2. Werkgroep open educational resources. De UvA zal een standpunt moeten innemen t.a.v. open educational resources. De minister verwoordt hier een duidelijk standpunt over in de Strategische Agenda Hoger Onderwijs

en ⁴Onderzoek 2015-2025 'De waarde(n) van weten' (p. 91): "Daarnaast is de ambitie dat alle docenten in het hoger onderwijs in 2025 hun onderwijsmaterialen vrij beschikbaar stellen zodat zij gebruik kunnen maken van elkaars digitale leermaterialen". Bij veel docenten ligt dit echter gevoelig. Een apart werkgroep zou hierover, na raadpleging van docenten en studenten, moeten adviseren.

5. Informatie, communicatie en demonstratie

Ons rapport *Blend it & Share it* riep uiteenlopende reacties en vragen binnen de UvA-gemeenschap op. Veel van deze reacties vragen om een inhoudelijke toelichting, andere om verantwoording van de keuzes die zijn gemaakt in het rapport. Om deze reden stellen wij voor een reeks van informatie-, communicatie- en demonstratie-initiatieven te ontwikkelen. Wij stellen voor interactieve bijeenkomsten te organiseren met opleidingscommissies, ondernemingsraden en studentenraden binnen faculteiten. We willen vooral aan de hand concrete voorbeelden de mogelijkheden van blended learning demonstreren.

We stellen voor om, in overleg met de OR en CSR, een concreet plan voor deze interactieve informatiesessies uit te werken.

Met dit Plan van Aanpak kiezen we nadrukkelijk voor duurzame ontwikkeling van onderwijsvernieuwing/blended learning. Hierbij ligt de nadruk op het facultair strategisch niveau (i.p.v. individuele ICTO-projecten). Daarnaast benadrukken wij hiermee het belang een organisatorische infrastructuur voor blended learning waarvan enkele componenten structureel worden gefinancierd.

---

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/07/07/aanbieding-strategische-agenda-hoger-onderwijs-en-onderzoek>

Bijlage. Aanbevelingen uit het Rapport Blend it & Share it

Op centraal niveau liggen deze strategische keuzes vooral op:

1. het verdiepen en verbreden van het onderwijs;
2. de afstemming van centrale en decentrale blended learninginfrastructuur;
3. de afstemming en het regisseren van diverse decentrale initiatieven;
4. de samenwerking met universitaire en niet-universitaire partners;
5. de financiering van blended learning;
6. het gebruik van en deelname aan open educational resources / open courseware;
7. de herziening het contacturensysteem.

Op decentraal moeten keuzes worden gemaakt ten aanzien van:

1. het opstellen van een facultair plan blended learning,
2. het beschikbaar stellen van middelen (geld, expertise) en het ontwikkelen van een goede incentive structuur voor docenten,
3. de ontwikkeling van blended learning op curriculumniveau,
4. zelf ontwikkelen of inkopen met betrekking digitaal onderwijsmateriaal,
5. kostbare onderwijsproducties (bijv. MOOCs, digitaal werkboek).

Voor de ontwikkeling van een duurzaam innovatievermogen op het gebied van onderwijs zijn enkele initiatieven op centraal en decentraal niveau van belang.

Op centraal niveau stellen wij voor om een:

1. onderzoeksprogramma Blended Learning te starten en een hoogleraar hiervoor te benoemen, zodat blended learning evidence-based kan worden ontwikkeld (zie UvA Instellingsplan 2015-2020);
2. multidisciplinaire expertise te ontwikkelen (pedagogiek, didactiek, instructional design, educational software engineering, projectmanagement);
3. UvA-breed *Blended Learning Platform* op te richten voor uitwisseling en

delen van kennis en ervaring en voor ontwikkeling van nieuwe onderwijsproducten;

4. *dean of blended learning* te benoemen om regie te voeren over het platform en decentrale blended learninginitiatieven.

Op decentraal niveau stellen wij voor:

1. absolute prioriteit te geven aan de ontwikkeling en professionalisering van docenten op het gebied van blended learning;
2. een blended learningcoördinator aan te stellen voor de afstemming en ondersteuning van initiatieven binnen de faculteiten/afdelingen en tussen centrale en decentrale initiatieven;
3. nadruk te leggen op teamproductie van digitaal onderwijsmateriaal i.p.v. individuele productie;
4. hoge eisen te stellen aan de kwaliteit van de productie, gebruik en ingekochte digitale onderwijsmaterialen;
5. indien mogelijk, digitale onderwijsproducten binnen een modulaire architectuur te ontwikkelen, waardoor flexibiliteit in productie en gebruik wordt verhoogd;
6. stevig in te zetten op de ontwikkeling en het gebruik van learning analytics.